

REFORMÁTUS KÁNTOR

— Szerkeszti: Bódiss Tamás és Dávid István —

A charlestoni kórusról

Hogyan válhat az egyházzene az igehirdetés, az istentisztelet szerves részévé? Elérhet-e Isten üzenete minket az éneken-zenén, a liturgikus szolgálaton keresztül? A magyar református istentiszteleti rend elvileg sok mindent megenged, ugyanakkor a gyülekezeti éneken kívül sem az önálló orgonajátéknak, sem a kórusénekeknek nem biztosít helyet. Közfelfogásunk Kálvinra hivatkozva a liturgiában kizárólag gyülekezeti éneket enged meg. Egyházzeneszerek, kántorok és a kóruskarnagyok sokat küszködnek ebben a helyzetben, pedig a református istentiszteletben is megszólalhat rendszeresített keretek között a kórus-ének és az orgona — amit Pál apostol a szolgálatok különbözőségéről szól, az zeneileg is kifejeződhet. Az igeszerűséggel szinte egyformán fontos istentiszteleteink zenei minőségének kérdése — akár a gyülekezet énekét tekintve is.

Mindennek megtapasztalásában a személyes élmény többet jelent és meggyőzőbb lehet minden előadásnál, ismertetésnél. Ezekkel a gondolatokkal vártuk az Egyesült Államok dél-karolinai Charleston városából 2004. július 1-én Magyarországra érkezett First (Scots) Presbyterian Church „Kirk Choir” együttesét.

Charleston városát a XVII. század nyolcvanas éveiben alapították Angliából érkező telepesek. A gyülekezet alakulása is már ekkorra tehető, Anglia mellett Skóciából, Írországból és Franciaországból érkező protestánsok találtak itt menedéket. A gyülekezet ma 1400 tagú élő közösség három lelkész, zenei vezetők (karnagy, orgonista) és más gyülekezeti munkások irányítása alatt. A templom 1814-ben épült, a másfél évtizede készült új orgona 4 manuál 48 regiszteres francia típusú hangszer.

A gyülekezet kántora és zeneigazgatója a fiatal, floridai születésű *S. Wayne Foster*, tanulmányait többek között Párizsban folytatta. A gyülekezeti szolgálat és a koncertezés mellett sokirányú zenei munkát végez, többek között barokk zenekart is alapított a városban.

Tavaly ősszel a gyülekezet új karnagyot szerződtetett *Ricard Bordas* személyében, aki Barcelonában született. Karmesteri és kontratenor-tanulmányait a londoni Királyi Zeneakadémián végezte, szólóéneket Charles Brett-nél és Paul Esswoodnál, kórusvezetést többek között Patrick Russill-nál tanult. Számos spanyol és angol kórusal dolgozott, mindezek mellett négy évig londoni

templomokban kántorkodott, többek között a Szent Pál-katedrálisban is. Énekesként Európa számos városában és nemzetközi fesztiválokon fellépett, olyan karmesterekkel dolgozott, mint Muti, Frühbeck de Burgos, vagy Herreweghe. Jelenleg is a Királyi Zeneakadémia és a barcelonai Konzervatórium vendégtanára.

A Kirk Choir hetenként több énekkel is szolgál a vasárnapi istentiszteleten, önállóan és a gyülekezettel együtt az énekek többszólamú változatával. A kórus 40 fős, és elsősorban önkéntes alapon szerveződik. Benne a gyülekezet idősebb tagjai mellett megtalálhatjuk a város középiskolájának diákjait csakúgy, mint a helyi főiskolák hallgatóit, de a gyülekezet kórusösztöndíjjal is támogat ének szakon tanuló diákokat. A kórus magját képzett énekesek alkotják, akik a gyülekezethez lelkileg is kötődnek. Az énekkar a gyülekezeten belül szinte egy nagy családot alkot.

Magyarországi énekléseik alkalmával Purcell, Händel, Howells, Rutter, Thompson, Copland, Gárdonyi Zsolt kórusműveit énekelték, melyek mellett elhangzottak Adler, Brahms, Messiaen, Vierne, Duruflé, Hebble orgonaművei is a következő református templomokban: Pápán július 3-án, szombat este 7 órakor koncert, július 4-én, vasárnap de. 10 órakor istentisztelet volt; Budapest-Kispest Wekerle-telepen július 6-án, kedd este 6 órakor volt evening prayer és koncert; Ócsán július 7-én, szerda de. 10 órakor és Kecskeméten július 7-én, szerda este 6 órakor koncert; Budapest, Kálvin téren július 8-án, csütörtök este 6 órakor volt evening prayer és koncert; a Miskolc-tetemvári templomban július 10-én, szombat du. ½ 2 órakor volt koncert; végül Debrecenben, a Nagytemplomban július 11-én, vasárnap de. 10 órakor istentiszteleten, Nagyerdőn du. 5 órakor koncerten énekelt a kórus. Az énekkar mindhárom helyen találkozott a nyári kántorképző tanfolyamok hallgatóival részben közös éneklés formájában, ezenkívül pedig a Soli Deo Gloria Kamarakóruossal adott közös koncertet.

A gazdag programból a vasárnap délelőtti pápai istentisztelet és az esti vesperások rendjét közöljük az alábbiakban, melyek a charlestoni rendhez alkalmazkodtak.

Ők maguk így vallanak az istentisztelet rendjéről:

A presbiteriánus istentiszteletek középpontjában Isten igéje áll. A liturgia három részre tagolódik: az ige köré gyűlés, az ige kinyilatkoztatása és válasz az igére.

Az istentisztelet megkezdésekor a gyülekezet tagjai összegyűlnek a templomban és felkészülnek, hogy az igén keresztül találkozhassanak Istennel. A preludium segít megnyitni a szívünket Isten felé. Mintegy kifejezve, hogy egy közösségként gyűltünk össze, az istentisztelet a templom bejáratánál kezdődik el. A kórus általában egy rövid bevezetőt (introit) énekel a hívők formális összefojtásának kezdetét jelezve. A bibliai szövegű dicséretre hívás hallatán a gyülekezet a magasztalás zsoltárát kezdi el énekelni. A lelkipásztor és a többi résztvevő ekkor megy a templom elejére és foglalja el kijelölt helyét. A

bevonulásnak ez a módja azt fejezi ki szimbolikusan, hogy a mindennapok világából lelkünkben megérkeztünk Isten közelébe. A közösségi bűnbánatot a lelkipásztor irányításával a bűnbocsánatért való könyörgés követi, mely az evangélium ígéretein alapul. A feloldozást hallva a gyülekezet hálaadó választ énekel, például a „Gloria Patri”-t.

Isten igéje a Szentírás és a lelkipásztor prédikációja szerint hangzanak el. A prédikáció hidat próbál építeni a Szentírás örök igazságai és a mi jelenkori tapasztalataink között. A prédikációhoz kapcsolódó ének eléneklése az igére adott válasz, mely elmélyíti bennünk a tanítás mondanivalóját. Az ezután következő adakozás (felajánlás vagy offertórium) egy másik válasz Isten igéjére, amikor a pénzbeli ajándékainkat az Úr asztalára helyezzük. Ezalatt a kórus offertóriumot énekel, mely szintén felajánlás Isten részére; a zenészek Isten iránti odaadásukat az egész gyülekezet nevében fejezik ki. Amikor a diakónusok előrehozzák a felajánlási tálakat, a gyülekezet doxológiát énekel.

A záróének alatt a gyülekezeti tagok visszatérnek a mindennapi világba azzal az üzenettel, hogy nincsenek egyedül, és szolgálják Istent a világban. Ez a rész áldással zárul. A kórus is egy rövid áldást énekel, melyet rövid csend követ. Az istentiszteletet orgonaszó (postludium) zárja, mely Isten mindenhatóságát és erejét dicsőíti.

A vasárnapi istentisztelet rendje — Pápa (Sunday Service Liturgy)

The Vision of God (Istenre tekintés)

Prelúdium — Vivaldi—Bach: d-moll concerto 1. tétel

Köszöntés és kórus (Introit) — Hanek: Make A Joyful Noise (Vígán énekelj az Úrnak te egész föld! [a 100. zsoltárból])

Dicséretre hívás (Call to worship) — *Zsoltárolvasás a 100. zsoltárból*

Gyülekezeti ének: 488. Szent vagy, szent vagy, szent vagy ... (Az ének 3. versét csak a kórus angolul, majd a negyedik verset ismét mindenki a szoprán „Descant” szólamával ékesítve.)

Magasztaló imádság (Prayer of adoration)

The Confession of sin (bűnvallás)

Bűnvallásra hívás (Call to confession)

Közös bűnvalló imádság (Confession of sins)

Bűnbocsánathirdetés (Declaration of pardon)

Hálaadó énekvers 167,1. Jöjj, mondjunk hálaszót

The Word of God (Isten igéje)

Előfohász, igeolvasás, igehirdetés

The Response to the Word (Válasz az igére)

Gyülekezeti ének: 264, 1,3,5. (harmadik vers: csak kórus, angolul)

Imádság, Mi Atyánk — The Lord's Prayer

A kórus offertórium-éneke — John Ireland: Greater Love Hath No Man

Hirdetések

Záróének — 447,1-2. Uram bocsássad el

Áldás és a kórus áldás-éneke (Benediction response) — Larson: Grant us thy peace.

Befejező orgonazene (Postlude): — Bach: C-dur preludium és fuga

Evening Prayer Service a skót református egyház istentiszteleti rendtartása szerint

Orgona prelúdium (Prelude) — L. Vierne: Meditáció

Kórus — H. Purcell: Thou knowest Lord ...

Imádság (Prayer)

Közös ének — 200. Ó, maradj kegyelmeddel (3. vers: csak kórus, angolul)

Ószövetségi olvasás (Old Testament Reading)

Kórus — Howells: Magnificat

Újszövetségi olvasás (New Testament Reading)

Kórus — Rutter: The Lord Is My Shepherd

Imádság, Mi Atyánk

Kórus — Bainton: I Saw A New Heaven

Közös ének: 447. Uram bocsássad el ...

Áldás (Benediction)

Orgona utójáték (Postlude) Wesley: Choral Song

Bár a Kirk Choir művészeti vezetői képzett emberek és fizetett zenészek, majdnem az összes énekes önkéntes alapon vesz részt a kórusban. Hetente vagy még gyakrabban szánják idejüket próbára, és úgy érzik, hogy erőfeszítéseik megtérülnek, mert az Isten dicsőségét zengő ének mindenkire különös hatással van. Minden kóruszene, csakúgy, mint az orgonaművek Istennek szóló felajánlás, és egy különleges mód, melyen a zene hozzásegíti a gyülekezetet, hogy Isten nagyszerűségét és könyörületességét mélyebben átérezzék. Mindez szerves részét alkotja a First Scots istentiszteleteinek.

Collegium Musicum a „Baár-Madas”-ban

A Baár-Madas Református Gimnáziumban 2004 őszén alakult meg a *Collegium Musicum*. A 12 jól képzett, 5–10 éve hangszeres zenei tanulmányokat is folytató diákok az elmúlt tanévben ismerkedtek meg a reformáció századának óprotestáns liturgiájával, valamint olyan egyházi műveket vettek fel a repertoár-